

Regionális központok és regionális fejlődés

BEVEZETŐ

Rechnitzer János

DSc, intézetigazgató, egyetemi tanár
MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézete, Széchenyi István Egyetem
MTA Regionális Tudományos Bizottság elnöke
rechnj@rkk.hu

A regionális fejlődésben a 21. században új tényezők jelentek meg. Ezek között meghatározóvá vált a tudás, a képzés és a képzettség, s ennek alakító tényezői, intézményi bázisai, hálózata. Számos európai és tengerentúli centrum és annak régiója ismerte fel, hogy fejlesztési politikáját át kell hangolnia a tudáscentrikus szemléletre. A sikerek igazolják ennek a stratégiának az eredményességét és tartósságát.

Az európai regionális politika új súlypontot kapott: ez a városfejlesztés, a városi hálózatok, azok csomó- vagy végpontjainak megerősítése, illetve a városi gazdaság és élet minőségének javítása. A támogatási rendszerekben megjelenő, a következő évtizedre irányuló fejlesztéspolitikai célok és gyakorlatok arra is irányulnak, hogy az európai nagyvárosok új szerepköröket alakítsanak ki. Ezek a funkciók képviselik a fokozódó decentralizációt,

a hetvenes évek végén megindult, majd napjainkra és a jövőben is erősödő folyamatot, ami a régiók gazdaság- és társadalomszervezési önálló szerepét jelenítik meg.

A hazai nagyvárososhálózat csak történelmi dimenzióban értelmezhető, így szükségszerű annak fejlődését, térbeli szerkezetét és kapcsolatait tanulmányozni, hogy közelebb kerüljünk a ma és a holnap folyamatainak megértéséhez. A nagyvárosok nem szigetek, hanem sokirányú együttműködésekét életnek környezetükkel, s ezek a kapcsolatok a gazdasági mellett a társadalmi dimenzióban is egyre fontosabbá válnak. A nagyváros és környezete társadalmi szerkezetének átrendeződése nagyszerű példája a magyar modernizációnak, egyben előképe lehet a különféle társadalmi csoportok és rétegek országos szintű változásának.

A nagyvárosok fejlesztésének irányai a nemzeti politikákban súlyponti szerepet kaphatnak. A fejlesztés céljait, stratégiai irányait meghatározzák a globalizációs kihívások, a hálózat jellege, illetve azok az új mozgató tényezők, amelyek Európában s Közép-Európában megfigyelhetők. A magyar regionális

fejlesztésben az elkövetkező években egy új program körvonalazódik. Lényege, hogy a hét nagyvárosunkat (Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Veszprém) célszerű növekedési pólussá fejleszteni. Ebben az átfogó megújításban meghatározó szerepet kap a tudás, az azt megjelenítő kutatás-fejlesztés és felsőoktatás. Külön kell foglalkoznunk talán egyetlen európai dimenzióval rendelkező nagyvárosunkkal, Budapesttel. A hazai regionális kutatások bizonyították, hogy a főváros megújítása nélkül nem, vagy csak nagyon lassan történik meg a további nagyközpontok átalakulása, illetve növelhető az egész városhálózat aktivitása.

A hét tanulmány betekintést nyújt az európai és a magyar nagyvárosfejlődés sajátosságai, irányai és követendő fejlesztési céljaiba, s ezekkel kívánjuk illusztrálni a hazai regionális tudomány felkészültségét és nyitottságát az új kihívásokra s azokra adható válaszokra.

Kulcsszavak: *regionális fejlődés, európai regionális politika, városhálózat, nagyváros, növekedési pólus, regionális tudomány*